

Monografija pomeni zaokroženo, sistematično in problemsko podano obravnavo pojava, ki je sicer specializirano zasnovana, zato v prvi vrsti namenjena hidrologom, vendar je zanimiva tudi za hidrogeografe. S tem v zvezi je treba posebej omeniti, da so v ospredju pravzaprav talne vode in mnogo manj druge in še najmanj kraške, kar bi nas glede na naše razmere še posebej zanimalo.

Podzemeljske vode so marsikje edini vir pitne vode, posebno v sušnem svetu. Okoli 65–70 odstotkov vseh mest v Sovjetski zvezi oskrbujejo podzemeljski vodni viri. Njihova vloga pa narašča zaradi boljše kvalitete in večje zavarovanosti teh voda v primerjavi s površinskimi. Kakor kažejo raziskave, naj bi bila v SZ onesnaženost podzemeljskih voda še vedno lokalna, vendar že splošno razširjena, zlasti v industrijskih območjih.

Vpliv kmetijstva na podzemeljske vode je zaradi široke uporabe zaščitnih sredstev in velikih živinorejskih obratov čedalje večji. Tudi zaradi tega se skrb za podzemeljske vode uvršča med splošna vprašanja varstva okolja. Toda tudi druge gospodarske dejavnosti, zlasti industrija, vplivajo ne le na dinamične, temveč tudi kemijske lastnosti teh voda. Na eni strani se zato zmanjšujejo njihove zaloge, na drugi se slabša njihova kakovost. Pri tem je drugi pojav še bolj pereč od prvega.

Osnovna značilnost, povezana z onesnaževanjem podzemeljskih voda, se kaže v tem, da so močno odvisne od onesnaženosti drugih delov naravnega okolja, zlasti atmosfere, površinskih voda in pedološke odeje. To so zanje sicer sekundarni, a nič manj pomembni viri onesnaževanja. Pri tem drugi deli okolja podzemeljske vode veliko bolj onesnažujejo, kakor obratno.

Darko Radinja

Norden-Man and Environment, Geographical Society of Northern Finland and Department of Geography, University of Oulu, Gebrüder Borntraeger, Berlin–Stuttgart 1987. Str. 535, fotografij 79, kart in kartografskih risb 308, tabel 110.

Finca Unno Varja in Nemeč Wolf Tietze sta uredila obsežno skupinsko regionalno geografijo evropskega Severa, ki sta jo izdala Geografsko društvo Severne Finske in Oddelek za geografijo univerze Oulu. Knjiga je izšla 1987. leta, vendar za glavnega urednika Varja, žal, že posthumno.

Obsežna regionalna geografija je skupinsko delo 34 avtorjev, ki so prispevali 43 sestavkov, razdeljenih v 16 zajetnih poglavij ter številna podpoglavja. Knjiga je tudi zelo bogato opremljena.

Zamisel o izdaji monografije se je rodila 1979. leta ob prireditvi »nordijski teden«, ko je Geografsko društvo Severne Finske povabilo številne strokovnjake iz nordijskih dežel, da pripravijo pregledne študije lastnih dežel z vidika svojih raziskovalnih specialnosti. Tako je nastala zaokrožena regionalna sinteza geografije nordijskih dežel, ki pa se ji pozna, da se je izoblikovala iz različnih študij, ki niso zasnovane na enotni metodologiji. Vseeno pa sta jih urednika uspela zaokrožiti v dokaj smiselno geografsko celoto.

Prikazovanje regij se drži tradicionalne obravnave naravnogeografskih elementov, ki so v vsakem pogledu predstavljeni za celotno severno območje posplošeno in s tem poudarjajo homogenost celotnega arktičnega sveta. Specifičnost posameznih regij je podana v podpoglavjih. Regionalni priročnik se sicer ne drži tradicionalne opredelitve nordijskih dežel, saj vključuje tudi Grenlandijo, Fererske otoke in Svalbard. Iz tega naravnogeografskega okvira izstopa zlasti Danska, ki je k severoevropskemu območju uvrščena bolj po historičnem vidiku kakor po čem drugem.

Uvodno poglavje nazorno osvetljuje historično oblikovanje nordijskih držav z menjavanjem njihovih vladarskih povezav in s spreminjanjem meja, kar je dalo poseben pečat oblikovanju njihovih družbenih struktur in sploh celotnemu kulturno-civilizacijskemu krogu tega dela Evrope.

Fizičnogeografski pregled podaja splošne značilnosti geološke in geomorfološke zgradbe, klime, vodovja, prsti in rastja celotnega evropskega arktičnega območja. Hkrati pa so osvetljene njihove regionalne posebnosti. Ta poglavja so za nas še posebej zanimiva zaradi elementov in naravnogeografskih procesov, ki so našim pokrajina tuja, kar velja zlasti za geomorfološko preoblikovanje površja in nordijski biosistem z značilno biotsko conalnostjo. V tem okviru je kot posebna naravna enota prikazana Islandija, kjer so posebne oblike erozije ustvarile posebne tipe islandske pokrajine.

Podrobno so obdelana severna morja. Poleg fizikalnih, kemičnih in bioloških lastnosti, je prikazan tudi njihov gospodarski pomen.

Družbenogeografski pregled obsega poglavja o gibanju prebivalstva, razvoju poselitve, nastajanju in preoblikovanju ruralnih in urbanih naselij ter gospodarsko usmeritev posameznih dežel. Velik poudarek je dan primarnim dejavnostim, ki so v arktičnih območjih posebej značilne in se po gospodarskem pomenu dopolnjujejo. Zaradi regionalnih posebnosti prednjači ponekod ribolov, drugod kmetijstvo ali gozdarstvo. Posebno poglavje, katerega avtor je Sam (Laponec), je posvečeno laponski jelenjereji.

Sekundarne in terciarne dejavnosti obravnava več avtorjev. Težišče pa je na Finski in Norveški zaradi njunega industrijskega razvoja.

Poglavje o socialnogeografski problematiki severnih območij poudarja predvsem regionalni razvoj robnih poselitvenih območij in osvetljuje razvojno politiko v ohranjanju teh predelov. Drugi poudarek pa je na socialni organiziranosti švedske družbe. Prebivalstvo, naselja in gospodarska struktura Islandije so zajeti v posebnem poglavju. Posebej so podani tudi regionalni prikazi Svalbarda, Fererskih otokov in Grenlandije.

Zanimivo je, da je pregledna regionalizacija nordijskih dežel, ki zaključuje knjigo, izpod peresa nenordijskega geografa (angleškega), ki je morda laže zaokrožil problematiko evropskega severa in izluščil regionalne posebnosti ter pomen posameznih dežel, kakor nordijski geograf.

Sledita seznama izbrane literature in avtorjev ter njihovih ustanov. Velik del kartografskih prikazov v fizičnogeografskem delu je povzet iz starejših specialnih študij, medtem ko se diagrami in grafikoni, ki se nanašajo na družbenogeografski del, opirajo na statistične podatke za leto 1980.

Metod Vojvoda

Map of Soluble Rock Types in China (Karta tipov topnih kamnin na Kitajskem), 1 : 4.000.000, Institute of Karst Geology, Chinese Academy of Geological Sciences, Cartographic Publishing House, Beijing 1985

Karta je sestavljena iz dveh delov – iz grafičnega in besednega v obliki knjižice na 50 straneh avtorja Li Datonga. Čeprav vodotopne kamnine niso povsem istovetne ne s kamninami, v katerih se razvija kras in ne s karbonatnimi kamninami, pa vseeno lahko rečem, da gre pravzaprav za karto karbonatnih kamnin. Še bolj posplošeno rečeno pa kar za karto krasa na Kitajskem. Seveda ne za tipe krasa in druge morfološke značilnosti, pač pa za njegovo razprostranjenost in tudi za geološke značilnosti.